

ТРИПІЛЬСЬКА ЕКСПЕДИЦІЯ 2015 РОКУ: НАПРЯМИ РОБОТИ ТА УНІКАЛЬНІ ЗНАХІДКИ

Дослідження величезної господарської споруди «Тік», виявленої на території с. Доброводи

Трипільська експедиція Інституту археології НАН України вже впродовж багатьох років досліджує унікальне явище прадавньої історії світу – становлення, розвиток і зникнення трипільських поселень-гігантів. На межі V – IV тис. до н.е. – значною мірою завдяки глобальним кліматичним змінам – на Близькому Сході відбуваються процеси зародження цивілізації, а в у Південно-Східній Європі спостерігається неурбанізаційний шлях розвитку людських спільнот, про який свідчать, зокрема, залишки вказаних поселень. Під час проведення робіт Трипільської експедиції (в тому числі й цьогорічної, яку очолює вчений секретар Інституту археології НАН України кандидат історичних наук О.Г. Корвін-Піотровський) було досліджено багато об'єктів на території Черкаської області. Виявлені знахідки дали науковцям підстави для висунування гіпотез про унікальні технологічні надбання в галузі трипільського домобудівництва, керамічного виробництва. З огляду на результати розкопок, вчені вважають необхідною подальшу ретельну реконструкцію способу життя, демографічної ситуації, економіки та суспільного устрою давніх трипільців.

Неабияк полегшити розкопки українським археологам вдалося завдяки співпраці (у 2011-2012 рр.) із Римсько-Германською комісією Німецького

археологічного інституту: новітнє обладнання дало змогу отримати **геомагнітні мапи поселень-гігантів** трипільської цивілізації, залишки яких нині знаходяться на території трьох сіл Черкаської області – Тальянок, Доброводів і Майданецького. Вчені зафіксували наявність аномалій від будівель

Найбільший (у світі) для енеолітичної доби гончарний горн (знахідку виявлено в с. Доброводи)

невідомого призначення – як дуже великих (порівняно з виявленими раніше), так і дуже малих. Вивченню саме цих об'єктів і було присвячено цьоголітні польові дослідження.

За словами археологів, результати розкопок перевершили будь-які очікування: малими об'єктами виявилися гончарні горни технологічної конструкції, дотепер не відомої для часів мідно-кам'яної доби, – «двоколові», триканальні горни з вертикальною опалювальною камерою та складною системою жаропродухів. Конструкційні варіації досліджуваних горнів свідчать, що на час їх виготовлення припадає виникнення й розвиток технологічної ідеї нового типу гончарного горна.

Загалом, усі виявлені горни мають стандартні розміри (близько 2×2м), але на поселенні Доброводи цього року було досліджено незвично великий (розміром 3×2м) такий об'єкт із дуже складною системою опалювальних каналів і, як припускають археологи, спеціальною камерою об'ємом 12–14 м³, у якій опалювався не лише трипільський посуд, а й елементи інтер'єру трипільських будинків, які потім

Гончарний горн із 12-ма жаропродухами (виявлено в с. Тальянки)

вмонтовувалися в оселі під час їх спорудження або ремонту.

На поселенні Тальянки археологи дослідили два горни, один із яких мав лише один «козел», напівкруглі обриси та чудово збережений черинь, в якому було виявлено **12 жаропродухів** – по два умовно великі над кожним каналом і вісім малих попід стінками горну. Будівельним матеріалом череня печі

служувала вмонтована в нього кераміка, розбита ще за трипільського часу, в тому числі і фрагмент моделі саней.

Серед унікальних об'єктів, досліджуваних цього року, особливе місце посідає «гігантська» споруда (16×40 м), яка стояла між рядами жител на трипільському поселенні у с. Доброводи. В результаті розкопок було виявлено стіни цієї споруди, округле підвищення під торцевою стіною будівлі та залишки підлоги. Стіни представлено незначними залишками випаленої глини з нечисленними відбитками дерев'яних конструкцій на них. Підлога має вигляд тонкого шару добре обпаленої глини, нанесеного безпосередньо на поверхню ґрунту, – аналогічно до сучасної цементної стяжки, а підвищення (робоче місце діаметром близько 2м) складалося із трьох шарів глини, нанесених один на інший. На жаль, споруда збереглася погано – ймовірно, через невелику глибину залягання. Науковці вважають цікавою практично цілковиту відсутність будь-якого побутового матеріалу. З огляду на особливості залишків, споруда не мала перекриття й могла використовуватися для господарських цілей (можливо, як тік, призначений для молотіння, сушіння й провіювання зерна) певної групи великосімейних колективів.

Враховуючи нові отримані дані, які є особливо цінними для розуміння прадавньої історії Південно-Східної Європи, науковці вважають цьогорічні розкопки надзвичайно вдалимими та планують продовжити вивчення трипільської цивілізації, численні сліди якої збереглися й на території сучасної України.

Залишки двох гончарних горнів
на Тальянківському поселенні

За інформацією Інституту археології НАН України